

Rapport Broedvogels in de zuidelijke Binnenveldse Hooilanden in 2024

Gert van der Meer & Erik Simons

Titel: Rapport Broedvogels in de zuidelijke Binnenveldse Hooilanden in 2024. Gert van der Meer en Erik Simons. 4 Oktober 2024, Ede/Wageningen.

Foto's: Voorkant: Engelse kwikstaart. © Hugo Langezaal, met toestemming gebruikt. Overige foto's © Gert Kaasschieter en Fred Hoorn, met toestemming.

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Gebiedsbeschrijving	3
1.2	Geschiedenis van de natuurontwikkeling	3
2	Methode.....	6
3	Resultaten	8
3.1	Vergelijking met eerdere jaren.....	9
3.1.1	Weidevogels	9
3.1.2	Watervogels.....	9
3.1.3	Rietvogels	10
3.1.4	Struweelvogels.....	11
3.1.5	Bos- en bosrandvogels.....	11
3.1.6	Pioniersoorten	12
3.1.7	Roofvogels/uilen.....	12
3.1.8	Koekoek	12
3.2	Samenvattend	12
3.3	Bespreking van een aantal soorten	13
3.4	Waarnemingen van niet-broedvogels.....	14
4	Literatuur.....	15
	Bijlage 1. Tellers VWG Wageningen en VWG Ede.....	16
	Bijlage 2: Verspreidingskaarten (Bron: Sovon Avimap)	17

Broedvogels in de zuidelijke Binnenveldse Hooilanden in 2024

1 Inleiding

In 2024 is, voor het vijfde achtereenvolgende jaar, een broedvogelmonitoring volgens het BMP-protocol uitgevoerd in de Binnenveldse Hooilanden. Dit rapport beschrijft de resultaten van deze monitoring.

1.1 Gebiedsbeschrijving

De Binnenveldse Hooilanden is een natuurgebied in het Binnenveld, tussen Wageningen, Ede, Veenendaal en Rhenen. Zie afbeelding 1. Het zuidelijk deel hiervan is in 2018/2019 ingericht als natuurgebied. Het is een van de laagste delen van de Binnenveldse Hooilanden, begrensd door het Valleikanaal (de Grift), de Werftweg in het noorden, de Veensteeg in het oosten en doorlopend tot vlak voor Wageningen (zie afbeelding 1). Eigenaren van dit zuidelijke deel zijn Staatsbosbeheer (74 ha), de Stichting Mooi Binnenveld (49,5 ha) en de Coöperatie Binnenveldse Hooilanden (53 ha). Er wordt gewerkt met een gezamenlijk beheerplan. Het gebied is aan het reguliere agrarische gebruik onttrokken, en in de jaren 2018 tot begin 2020 heringericht ten behoeve van de beoogde natuur.

In het noorden grenst het nieuwe gebied aan de Bennekomse Hooilanden en de Bennekommer Meent, reeds langer natuurgebieden. De Meent grenst weer aan de Groene Grens, en aan de Utrechtse kant aan de Hellen (eveneens Natura 2000) zodat een samenhangende strook natuur is ontstaan tussen Wageningen en de A12. De Hellen en de Bennekommer Meent vormen samen Natura 2000 gebied Het Binnenveld.

Langs het oost-west lopende fietspad in het zuiden van het gebied bevindt zich een meteostation van de Universiteit Wageningen. Het huisje “De Snip”, aan de Veensteeg, is eigendom van een jagersvereniging.

De beoogde/verwachte natuurtypen zijn in het noorden blauwgraslanden, in het midden trilveen en in het zuiden behalve natte weilanden vooral dotterbloemhooilanden. Gedurende de eerste jaren domineerden nog onbegroeide stukken, zandige terreintjes en moerassige plassen. Het aandeel onbegroeid pionierterrein is geleidelijk afgenomen. Langs Grift en Kromme Eem zijn rietstroken aanwezig, wisselend in breedte en ouderdom. Ook elders in het gebied zijn rietstroken aanwezig, langs gedempte watergangen, loodrecht op de Veensteeg.

Tussen Grift en Kromme Eem bevinden zich grazige percelen en ruigten, erdoorheen loopt een kade.

In het bosje met verschillende soorten loofbomen (en een enkele naaldboom) en struiken zijn twee voormalige eendenputten aanwezig, van jagersvereniging “de Snip”. Het verdere gebied is verder vrijwel boom- en struikloos, maar langs de Veensteeg en bij de Snip staan wat bomen, en in 2020 zijn langs de Veensteeg jonge meidoornstruiken geplant.

Er is dus sprake van een aantal te onderscheiden leef- en broedgebieden voor vogels: natte schraallanden, drogere zandige stukken, water, riet, oevers, struweel, bos en bomen.

1.2 Geschiedenis van de natuurontwikkeling

Tot aan de eerste helft van de 20^e eeuw stond de hele Gelderse Vallei, waar het Binnenveld deel van uitmaakt, bekend om de enorme soortenrijkdom. In de tweede helft van de 20^e eeuw is er door de intensivering van de landbouw (ruilverkaveling, peilverlaging, gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen). Sindsdien was de Veenkampen, zoals het gebied heette, een intensief landbouwgebied, met nog hier en daar kwel sloten met bijzondere flora en weidevogels in de graslanden. Begin 21^e eeuw onstond een burgerinitiatief met als doel een deel van de bijzondere natuur die ooit aanwezig was langs het centrale gedeelte van het Binnenveld weer

voor een deel terug te brengen en zo ook de reeds bestaande natuureservaten met elkaar te verbinden. Uiteindelijk werd in 2019 de aangekochte grond heringericht.

De voedselrijke top laag van het nieuwe gebied werd grotendeels afgeplagd. Dit is gedaan om de nutriëntrijke (nitraat, fosfaat) bovengrond te verwijderen, maar ook om het gebied te vernatten en de invloed van basenrijke kwel te verhogen. Beide effecten zijn gunstig voor de gewenste ecologische ontwikkeling. Niet het hele gebied is overigens in gelijke mate ontgraven. Er is gewerkt met micro-reliëf en er zijn bijvoorbeeld ook kleine geultjes in het landschap aangelegd (veenstroompjes). Dit alles om variatie te krijgen en om (regen)water af te kunnen voeren.

De basenrijke kwel wordt veroorzaakt doordat het terrein tussen twee stuwwallen in ligt (de Utrechtse heuvelrug en de Veluwe), zodat het grondwater onder deze beide stuwwallen in het laaggelegen tussengebied omhoog kan komen. Enkele percelen in het terrein van de Coöperatie werden in het geheel niet afgegraven omdat zij tot op grotere diepte te fosfaatrijk bleken. Deze percelen liggen derhalve iets hoger, en zullen zich kunnen ontwikkelen tot bloemrijke hooilanden.

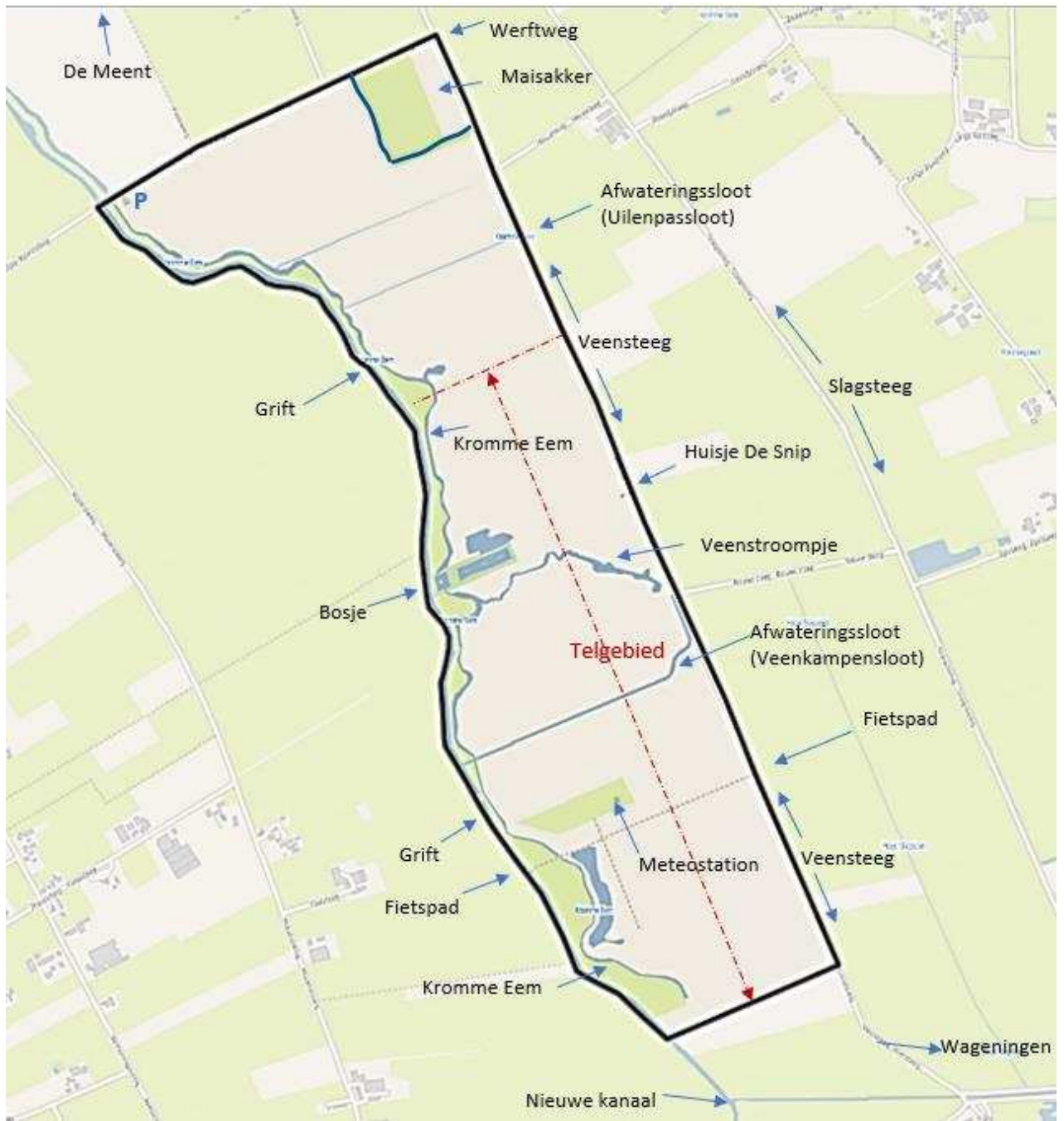
In het gebied van Mooi Binnenveld is maaisel opgebracht afkomstig van o.a. de Bennekommer Meent en de Hellen. Dit is gedaan om de vestiging van kritische plantensoorten en vegetatietypen te bespoedigen.

Er zijn diverse hydrologische maatregelen genomen. Al deze maatregelen zijn erop gericht om:

- 1 het nutriëntrijke water afkomstig van omliggende landbouwpercelen uit het gebied te weren;
- 2 het gebied zoveel als mogelijk te voorzien van basenrijk, schoon kwelwater; dit is namelijk het water dat van belang is om de gewenste ecologische ontwikkelingen te krijgen;
- 3 zo veel mogelijk te voorkomen dat regenwater langdurig op het maaiveld blijft staan. Dit kan namelijk leiden tot (ongewenste) verzuring.

De belangrijkste getroffen hydrologische maatregelen zijn:

- Het dempen van de aanwezige detaildrainage in de landbouwpercelen en in de Bennekomse Hooilanden. Hierdoor wordt voorkomen dat gebiedseigen (kwel)water te snel wordt afgevoerd;
- Het graven van een nieuwe watergang: de Kromme Eem naast de al aanwezige Grift (Valleikanaal). De Kromme Eem wordt gebruikt voor het afvoeren van het gebiedseigen water, en komt uit in de Grift, waardoor al het water uit het Binnenveld uiteindelijk naar het Noorden, naar het Markermeer stroomt.
- Het verplaatsen (lees: nieuw graven) van twee sloten voor de afvoer van oppervlaktewater uit de omgeving van Bennekom (o.a. de rioolwaterzuivering). Dit zijn de Veenkampensloot en de Uilenpassloot. Deze monden uit in de Grift en zijn hydrologisch geheel gescheiden van het natuurgebied.
- Realiseren van compartimenten (kaden) die inundaties vanuit de afwateringssloten en Grift tegengaan.

Afbeelding 1: Ligging van de Binnenveldse Hooilanden

2 Methode

Gedurende het broedseizoen, van begin maart tot begin juli, is door twee groepen gewerkt aan de inventarisatie van de aanwezige vogels. Het noordelijke deel is evenals in 2023 niet geteld, omdat eigenaar Staasbosbeheer geen toestemming verleende het gebied te betreden. De beide andere delen, beheerd door de Coöperatie Binnenveldse Hooilanden en de Stichting Mooi Binnenveld, zijn geteld door leden van de vogelwerkgroepen Wageningen en Ede.

De tellers gingen alleen of in tweetallen het gebied in. Het gebied werd in de periode vanaf half maart tot en met half juni om de 7 tot 10 dagen gekarteerd aangevuld met een aantal avondronden en losse waarnemingen. Er werd gewerkt vanaf de kades/wandelpaden rondom het gebied c.q. tussen Grift en Kromme Eem. Op een aantal plekken werd het gebied doorkruist via de aanwezige kade langs de Veenkampensloot en langs het fietspad. Het lagergelegen terrein zelf werd niet betreden, met uitzondering van de noordelijke rand van het bosje.

Gebruik werd gemaakt van de BMP-A methodiek van Sovon, waarbij alle waargenomen vogels met een code werden ingevoerd in Avimap, tijdens de rondes op de mobiele telefoon of tablet, dan wel achteraf. Daarbij moest bij elke waarneming één van 16 broedcodes worden ingevoerd: code 1 een volwassen individu, code 2 een zingend of baltsend individu, code 3 een paar in een geschikt broedbiotoop, tot en met code 16, nest met jongen. Na afloop van het telseizoen werden via de module Autocluster van Sovon de in het veld verzamelde gegevens door de module omgerekend tot aantallen territoria per soort en tot de locatie van elk territorium.

De meeste bezoeken vonden plaats vanaf een half uur voor zonsopgang, en een aantal op de late ochtend. Tevens was er een aantal reguliere avondbezoeken. Zie tabel 1.

De weersomstandigheden tijdens de teldagen waren doorgaans goed. Meestal enigszins zonnig en droog, echter soms wat mistig, regenachtig en bewolkt, waardoor de waarnemingen beperkt waren. Het was desalniettemin een zeer nat, tot records nat jaar met buitengewoon veel regen. Dat resulteerde in een hoge waterstand in het telgebied gedurende het hele telseizoen. De lente begon warm: maart was relatief zacht, met minder zonuren en minder regen dan normaal. In april was het eveneens zacht, met wat minder zonuren dan gebruikelijk, en er viel 2 x zoveel regen als normaal. Het was de natste april sinds 1932. Mei was qua regenval een recordmaand: er viel ruim 2 x zoveel regen als normaal, terwijl het ook warmer was dan normaal. Juni verliep vrijwel zoals gemiddeld in eerdere jaren ([Bron](#): Weer online overzichten lente 2024).

Na afloop van het telseizoen werden door de auteurs alle waarnemingen met de bijbehorende codes gecontroleerd op mogelijke onjuistheden, waarna dit zo nodig bij de tellers werd geverifieerd. Er waren minder correcties nodig dan in 2023.

Tabel 1. Overzicht teldata en waarnemingen

	Datum	Tijd	Deel	Tijd van de dag	Gebied*	Soorten	Waarnemingen
1.	2 maart	09:09 t/m 12:08	50%	late ochtend	MB	18	57
2.	8 maart	07:18 t/m 09:10	50%	zonsopgang	CBH	19	76
3.	13 maart	06:36 t/m 9:38	50%	zonsopgang	MB	33	139
4.	17 maart	08:51 t/m 10:52	50%	late ochtend	CBH	17	109
5.	23 maart	09:01 t/m 12:48	50%	late ochtend	MB	34	164
6.	25 maart	08:17 t/m 11:04	50%	late ochtend	CBH	27	106
7.	26 maart	07:45 t/m 09:53	50%	late ochtend	CBH	24	110
8.	7 april	08:27 t/m 11:25	50%	late ochtend	CBH	29	110
9.	9 april	06:44 t/m 10:18	50%	zonsopgang	MB	35	152
10.	11 april	06:39 t/m 08:37	60%	zonsopgang	CBH	24	125
11.	15 april	07:58 t/m 10:54	50%	late ochtend	MB	37	132
12.	18 april	06:51 t/m 08:55	50%	zonsopgang	CBH	26	145
13.	27 april	05:54 t/m 10:21	50%	zonsopgang	MB	46	167
14.	28 april	06:02 t/m 08:07	50%	zonsopgang	CBH	30	85
15.	1 mei	06:26 t/m 09:59	50%	zonsopgang	CBH	29	115
16.	8 mei	05:15 t/m 07:50	50%	zonsopgang	CBH	28	105
17.	8 mei	05:33 t/m 10:02	50%	zonsopgang	MB	44	165
18.	13 mei	20:47 t/m 22:57	50%	avond	MB	11	16
19.	17 mei	20:42 t/m 20:43	1%		CBH	1	1**
20.	19 mei	06:24 t/m 09:06	50%	ochtend	CBH	26	72
21.	21 mei	05:00 t/m 07:25	50%	zonsopgang	CBH	28	124
22.	21 mei	05:24 t/m 09:22	50%	zonsopgang	MB	44	137
23.	30 mei	21:14 t/m 23:12	70%	avond	MB + deel CBH	7	13
24.	1 juni	05:03 t/m 08:56	50%	zonsopgang	MB	46	119
25.	2 juni	06:29 t/m 09:15	75%	ochtend	CBH + deel MB	36	155
26.	7 juni	21:30 t/m 23:10	25%	avond	CBH	9	31
27.	12 juni	04:57 t/m 08:20	50%	zonsopgang	MB	38	104
28.	17 juni	22:31 t/m 23:17	25%	avond	CBH	1	1
29.	22 juni	05:00 t/m 09:15	50%	zonsopgang	MB	38	120
30.	26 juni	15:20 t/m 18:39	1%	dag	CBH	1	1**
31.	27 juni	18:40 t/m 18:41	1%		CBH	1	1**
32.	28 juni	12:13 t/m 16:37	1%	dag	CBH	1	1**
33.	2 juli	12:00 t/m 15:00	1%	dag	MB	1	1**
34.	8 augustus	11:00 t/m 13:30	1%	dag	MB	1	1**

*MB=gebied van Stichting Mooi Binnenveld, CBH=gebied van de Coöperatie Binnenveldse Hooilanden

**Losse waarnemingen

3 Resultaten

In 2024 werden in het gebied van Mooi Binnenveld en de Coöperatie Binnenveldse Hooilanden 54 (in 2023: 52) soorten broedvogels vastgesteld met in totaal 387 (2023: 359) territoria. Onderverdeeld naar biotoop ging het om 11 (10) soorten weidevogels, 13 (13) soorten watervogels, 7 (6) soorten rietvogels, 10 (9) soorten struweelvogels, 10 (11) soorten bos- en bosrandvogels, 1 (2) soort roofvogel/uilen, 1 (0) pioniervogels en tenslotte een restgroep met de koekoek.

Er hebben 18 (15) rode lijst soorten in het gebied gebroed (zie tabel 2).

Tabel 2. Aantallen territoria en dichtheden van broedvogels in de zuidelijke Binnenveldse Hooilanden in 2023
RL = Rode Lijst status (RL 2017), BE = bedreigd, KW = kwetsbaar en GE = gevoelig.

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Weidevogels				Rietvogels			
Grutto	6	5,9	GE	Rietgors	33	32,2	
Tureluur	5	4,9	GE	Kleine karekiet	36	35,1	
Wulp	3	2,9	KW	Rietzanger	11	10,8	
Scholekster	1	1		Watersnip	9	8,8	BE
Kievit	22	21,5		Blauwborst	7	6,8	
Gele kwikstaart	14	13,7	GE	Cetti's zanger	1	1	
Engelse kwikstaart	1	1	GE	Snor	3	2,9	KW
Graspieper	32	31,2	GE	Struweelvogels			
Veldleeuwerik	10	9,8	GE	Merel	3	2,9	
Kwartel	2	2		Zwartkop	2	2	
Kwartelkoning	1	1	BE	Spotvogel	1	1	GE
Watervogels				Kneu	2	2	GE
Meerkoet	21	20,5		Bosrietzanger	21	20,5	
Waterhoen	12	11,7		Roodborsttapuit	2	2	
Wilde eend	14	13,7		Fazant	11	10,7	
Krakeend	4	3,9		Grasmus	7	6,8	
Kuifeend	2	2		Winterkoning	3	2,9	
Slobeend	5	4,9	KW	Heggenmus	1	1	
Zomertaling	3	2,9	BE	Bos- en bosrandvogels			
Wintertaling	1	1	KW	Holenduif	2	2	
Grauwe gans	36	35,1		Houtduif	5	4,9	
Nijlgans	1	1		Tjiftjaf	5	4,9	
Ijsvogel	1	1		Pimpelmees	2	2	
Porseleinhoen	4	3,9	KW	Koolmees	3	2,9	
Waterral	1	1		Putter	6	5,9	
Roofvogels/uilen				Vink	2	2	
Buizerd	1	1		Roodborst	2	2	
Pioniervogels				Ringmus	1	1	GE
Kleine plevier	1	1		Zwarte kraai	2	2	
Restgroep							
Koekoek	1	1	KW				

3.1 Vergelijking met eerdere jaren

De eerste vijf jaar na de herinrichting van het terrein is door dezelfde vogelwerkgroepen op dezelfde systematische wijze geteld. De laatste telling vóór de herinrichting was in 2015. Toen werd vooral naar de niet-weidevogels gekeken. De kolommen 2020 t/m 2023 zijn door Sovon zo gecorrigeerd in Avimap dat de broedvogels van het terrein van Staatsbosbeheer niet zijn opgenomen.

3.1.1 Weidevogels

De aantallen territoria Kievit, Grutto en Tureluur halveerden in 2024 ten opzichte van 2023, voor de Kievit was de achteruitgang al eerder begonnen. Ten opzichte van het topjaar 2021 is de vermindering van alle primaire weidevogels over de hele linie fors. Over de reden hiervan kan slechts gespeculeerd worden. Mogelijk speelt de toenemende en sterke bedekking met Pitrus (of de hybride Pitrus x Biezenknoppen) een negatieve rol (Oosterveld & Minnema 2011). Verder kan ook de aanzuigende werking van de zojuist ingerichte Achterbergse Hooilanden een rol hebben gespeeld. Tevens kan de langdurige regenval bij een al hoge grondwaterstand ertoe geleid hebben dat de primaire weidevogels hun heil elders gezocht hebben. De andere weidevogels gingen niet of nauwelijks achteruit (Gele kwikstaart, Graspieper). Deze soorten werden juist veelvuldig in en om Pitrus-pollen waargenomen en profiteren wellicht juist van deze soort (dekking, nestgelegenheid). Eénmaal werd een roepende Kwartelkoning gehoord. Dit is een zeer belangrijke soort waarvan we hopen dat deze zich voor langere termijn gaat vestigen in het gebied. Van de Patrijs zijn dit jaar geen territoria gekarteerd, maar de soort broedde succesvol (waarneming Erik Simons) net ten zuiden van het gebied.

Tabel 3. Aantallen territoria weidevogels

Soort	2024	2023	2022	2021	2020	2015*
Grutto	6	11	10	12	8	2
Wulp	3	3	4	6	5	4
Tureluur	5	11	10	15	6	1
Scholekster	1	1	1	4	2	-
Kievit	22	41	69	66	57	5
Gele kwikstaart	14	9	12	15	16	5
Engelse kwikstaart	1	-	-	-	-	-
Veldleeuwerik	10	13	6	5	2	-
Graspieper	32	30	21	32	32	12
Patrijs	0	1	2	4	3	-
Kwartel	2	1	4	18	9	2
Kwartelkoning	1	-	1	-	-	-
Totaal territoria	96	121	139	178	140	31*

Afbeelding 2: Grutto
Foto: Gert Kaasschieter

*2015: weidevogel niet apart geteld en verwerkt zoals in 2020 t/m 2024

3.1.2 Watervogels

De aantallen territoria eenden bleven per saldo ongeveer gelijk, evenals dat van Meerkoet en Waterhoen. Eénmaal werd een tiental pullen van de Kuifeend gezien in de Veenkampensloot. Goed nieuws is ook dat de landelijk zeldzame broedvogel Zomertaling stabiel is gebleven qua aantallen territoria.

Nadat in 2023 voor het eerst territoria van het Porseleinhoen werden vastgesteld, was dit ook in 2024 het geval. Het aantal van 4 territoria behoeft een toelichting. De telrichtlijnen BMP voor deze soort met een fusieafstand van 300 meter vermelden dat bij eenmalige waarneming van roepende vogel, gevolgd door periode zonder waarnemingen en vervolgens (bijv. samenvallend met gunstige waterstand) opnieuw waarnemingen van roepende vogel(s) in hetzelfde terrein, gaat het waarschijnlijk om verschillende individuen. Late vestigingen (juni-juli) heel gebruikelijk. Het aantal waarnemingen (5) van deze soort resulteert in dit gebied de facto in een gelijk aantal territoria. Dat kán natuurlijk terecht zijn geweest, maar het kan ook dat het aantal territoria in werkelijkheid kleiner is, omdat exacte plaatsbepaling van deze nogal verborgen levende en in de nacht roepende soort nogal lastig is.

Ook de IJsvogel broedde weer aan de oever van de Grift. De forse toename van de Grauwe gans in het gebied met de daarmee verbonden mestoverlast kan leiden tot negatieve effecten op de voedselarme flora. Of Grauwe ganzen een negatief effect hebben op het aantal territoria van andere water- en weidevogels is een open vraag, al toonde eerder onderzoek geen eenduidig verband aan (Roodbergen M. et al 2019)

Tabel 4. Aantallen territoria watervogels

Soort	2024	2023	2022	2021	2020	Soort	2024	2023	2022	2021	2020
Wilde eend	14	16	12	10	19	Meerkoet	21	21	22	29	16
Krakeend	4	2	5	5	2	Waterhoen	12	10	6	5	4
Kuifeend	2	4	2	2	2	Waterral	1	3	1	1	-
Slobeend	5	7	3	5	-	Dodaars	-	-	-	1	-
Zomertaling	3	2	2	3	-	Grauwe gans	36	24	18	19	21
Bergeend	-	-	1	-	-	Nijlgans	1	1	3	2	-
Knobbelzwaan	-	1	1	1	1	Gr Canadese gans	-	-	-	1	-
IJsvogel	1	1	-	-	-	Porseleinhoen	4	4	-	-	-
Wintertaling	1	-	-	-	-	Totaal territoria	105	96	74	85	67

3.1.3 Rietvogels

Het totaal aantal territoria rietvogels nam in 2024 aanzienlijk toe. Mogelijk heeft dit mede te maken met de toename van ouder riet langs de Kromme Eem en de Veenkampensloot. Voor het eerst werden langs de Kromme Eem territoria van de snor vastgesteld, een broedvogel die ook houdt van dicht overjarig riet. Rietzanger en Watersnip zullen ook hebben geprofiteerd van de natte omstandigheden. Vooral de toename van Watersnip is een heel mooi resultaat voor deze soort die het landelijk als broedvogel moeilijk heeft. De middellange termijntrend (vijf jaar) is stabiel voor Rietgors en Kleine karekiet, maar toenemend voor Rietzanger en Watersnip. De stand van de Blauwborst is feitelijk ook stabiel, maar kende in 2023 een vreemde dip, waarvan de soort zich dus dit jaar goed heeft hersteld. Behalve in de rietkragen langs de Grift en Kromme Eem bevinden zich ook territoria van rietvogels op sommige plekken langs de afwateringssloten en zelfs in riet langs voormalige - nu gedempte - sloten. Zie de kaartjes in de bijlagen.

Tabel 5. Aantallen territoria rietvogels

Soort	2024	2023	2022	2021	2020
Rietgors	33	27	28	32	34
Kleine karekiet	36	34	31	29	34
Rietzanger	11	8	1	2	1
Watersnip	9	5	2	3	2
Blauwborst	7	2	5	8	4
Sprinkhaanzanger	-	-	1	-	-
Cetti's zanger	1	2	-	-	-
Snor	3	-	-	-	-
Totaal territoria	100	78	68	74	75

Afbeelding 3: Rietgors. Fred Hoorn, via Waarneming.nl

3.1.4 Struweelvogels

De toename van de Fazant is opmerkelijk. Mogelijk kon de soort profiteren van de door de overvloedige regenval ontstane verruiging van de vegetatie op en rond de kades. Inderdaad werden op deze terreindelen de meeste waarnemingen gedaan.

De Bosrietzanger zal ook baat hebben gehad van de toename van natte ruigtekruidenvegetatie rond de rietkragen, gedomineerd door Grote brandnetel, distels en gele kruisbloemigen. De Grasmus daarentegen deed het minder goed, ondanks de ontwikkeling van de meidoorns langs de Veensteeg. Wel werden eenmaal jongen waargenomen.

Tabel 6. Aantallen territoria struweelvogels

Soort	2024	2023	2022	2021	2020	2015
Fazant	11	5	7	7	13	6
Winterkoning	3	2	3	3	4	11
Heggenmus	1	-	1	1	1	3
Roodborst	2	-	1	1	1	-
Roodborsttapuit	2	2	1	-	1	7
Merel	3	3	3	2	2	8
Paapje	-	-	1	-	-	-
Bosrietzanger	21	12	20	15	9	20
Grasmus	7	11	10	7	8	8
Spotvogel	1	1	-	2	1	1
Zanglijster	-	-	-	-	1	1
Zwartkop	2	1	3	2	4	1
Kneu	2	2	1	2	3	1
Totaal territoria	55	39	51	42	48	67

Afbeelding 4: Grasmus Foto: Gert Kaasschieter

3.1.5 Bos- en bosrandvogels

De aantallen territoria van de bos- en bosrandvogels nemen in 2024 weer iets toe, na een jarenlange gestage afname. Het gaat hierbij om Putter, Tjiftjaf, Holen- en Houtduif. De andere soorten bleven stabiel. Houtduif, Holenduif en Tjiftjaf hadden zowel territoria in het bosje als langs de Veensteeg, de Putter echter uitsluitend langs de Veensteeg.

Tabel 7. Aantallen territoria bos- en bosrandvogels

Soort	2024	2023	2022	2021	2020	2015
Holenduif	2	1	3	3	2	4
Houtduif	5	2	2	4	5	5
Gaai	-	1	2	1	1	-
Pimpelmees	2	2	4	3	4	4
Koolmees	3	3	2	2	3	2
Boomkruiper	-	-	1	-	-	4
Tjiftjaf	5	3	6	3	3	9
Ringmus	1	1	1	3	1	1
Vink	2	1	3	3	6	6
Groenling	-	-	1	1	1	-
Putter	6	4	4	4	10	5
Tuinfluitier	-	1	1	-	1	1
Ekster	-	-	1	1	1	1
Kraai	2	3	1	5	2	2
Totaal territoria	28	22	32	33	40	44

3.1.6 Pioniersoorten

De Kleine plevier, een typische pionier die broedt op kaal zandig terrein, heeft zich hier gevestigd na de natuurontwikkeling; in 2015 ontbrak deze nog. Het terrein raakt steeds meer begroeid, en vermoedelijk is dat de reden dat er in 2023 geen enkel, en in 2024 slechts 1 territorium van de Kleine plevier aanwezig was. Feitelijk is dus sprake van een (tijdelijke) terugkeer van deze soort, mogelijk omdat door de hoge waterstand na droogvallen opnieuw wat kale bodem beschikbaar was.

Tabel 8. Aantallen territoria pioniersoorten

Soort	2024	2023	2022	2021	2020	2015
Kleine plevier	1	-	2	5	4	-
Witte kwikstaart	-	-	3	3	5	1
Aantal territoria	1	0	5	8	9	1

3.1.7 Roofvogels/uilen

De Steenuil broedde dit jaar niet in de kast bij de Snip, vermoedelijk omdat de kastboom omgezaagd bleek te zijn, waarbij de kast op een kale paal werd geplaatst.

Tabel 9. Aantallen territoria roofvogels/uilen

Soort	2024	2023	2022	2021	2020	2015
Buizerd	1	1	-	1	1	-
Boomvalk	-	-	-	1	-	-
Steenuil	-	1	1	1	-	-
Aantal territoria	1	2	1	3	1	-

3.1.8 Koekoek

Elk jaar was een territoriale Koekoek aanwezig.

Tabel 10. Aantallen territoria Koekoek

Soort	2024	2023	2022	2021	2020	2015
Koekoek	1	1	1	1	1	1

3.2 Samenvattend

In 2024 werden in de zuidelijke Binnenveldse Hooilanden, in de gebieden van Mooi Binnenveld en de Coöperatie, in totaal 387 territoria van 54 verschillende vogelsoorten vastgesteld. Het aantal territoria in eerdere jaren bedroeg resp. 359 (2023), 371 (2022), 424 (2021) en 381 (2020). Het aantal soorten broedvogels bedroeg resp. 52, 56, 57 en 52.

De verschuivingen binnen de weidevogels waren aanzienlijk. De territoria van Kievit, Grutto en Tureluur halveerden, die van Wulp en Scholekster bleven laag. Daarentegen nam de Gele kwikstaart juist toe. Bijzonder was de eenmalige waarneming van een roepende Kwartelkoning.

De watervogels bleven ongeveer stabiel, behalve die van de Grauwe gans, waar een forse toename te zien was. De rietvogels namen toe, met name Rietzanger, Watersnip, -en de Snor.

Van de struweelvogels deden de Bosrietzanger en de Fazant het heel goed, mogelijk te dank aan de door de nattigheid veroorzaakte toename van de ruigtevegetatie in delen van het gebied.

Ten opzichte van het voorafgaande jaar verschenen er in 2024 zeven nieuwe broedvogels nl. Engelse kwikstaart, Heggenmus, Roodborst, Kleine plevier, Snor, Wintertaling en Kwartelkoning. Hiervan hadden Snor en Engelse kwikstaart nooit eerder een territorium. Een vijftal soorten had in 2024 ten opzichte van 2023 geen territorium meer in het gebied, nl. Patrijs, Tuinfluiter, Spreeuw, Steenuil en Knobbelzwaan. Deze laatste bracht in de sloot langs de Nieuwesteeg jongen groot, vlakbij fietsknooppunt 13.

3.3 Bespreking van een aantal soorten

In deze paragraaf wordt een aantal soorten uitgelicht omdat ze in het gekarteerde gebied, of juist landelijk, een grote betekenis hebben.

Grutto (n=6)

De natte, schrale graslanden op veen en zand zijn in trek bij Grutto's. De soort werd vanaf medio maart gezien, maar wel in lagere aantallen als in 2023. Waren er vorig jaar per telronde geregeld 9-11 waarnemingen, in 2024 was het nooit meer dan 6 (op één keer na). In 2024 werd de laatste grutto gezien op 1 juni, terwijl dat in 2023 nog op 22 juni het geval was.

Vaak werden Grutto's alarmerend waargenomen, en later in het seizoen werden pullen en oudere jongen gezien.

Graspieper (n=32)

Het gebied is mede door de sloten en kades geschikt voor Graspiepers. Qua verspreiding valt op dat de territoria zich inderdaad vooral langs de randen en langs de kades bevonden. Jongen zijn waargenomen, evenals voedseltransporten.

Gele kwikstaart (n=14)

Van de Gele kwikstaart is bekend dat deze soort over een groot aanpassingsvermogen beschikt. Zo heeft ook de overvloedige regen geen invloed gehad op het aantal territoria, integendeel: er was sprake van een toename.

Engelse kwikstaart (n=1)

De Engelse kwikstaart was in eerdere jaren al wel eens waargenomen, maar in 2024 was voor het eerst sprake van een territorium. Dit is bijzonder aangezien er naar schatting in Nederland slechts enkele tientallen paren tot broeden komen, en dan vooral in de bollenstreek (Sovon 2024). Er moet vermeld worden dat het mogelijk is dat de soort door veel waarnemers mogelijk niet is onderscheiden van de Gele kwikstaart, mogelijk is de soort als broedvogel dus al langer aanwezig, maar niet eerder opgemerkt.

Kwartelkoning (n=1)

Gezien de uiterst lage aantallen Kwartelkoningen in Nederland, ten hoogste 60 territoria en in 2023 ten hoogste twintig, is het bijzonder dat er in het gebied van de coöperatie een roepend mannetje werd gehoord in de tweede helft van mei.

Slobeend (n=5)

Op en rond de plassen in het gebied van het bosje en het veenstroompje werden vijf territoria van de kwetsbare Slobeend vastgesteld, een soort die in 2024 voor het vierde achtereenvolgende jaar broedde in het terrein. De Slobeend heeft een voorkeur voor natte laaggelegen graslanden en ondiepe plassen. Kennelijk was er voldoende plantaardig voedsel aan het wateroppervlak te vinden.

Zomertaling (n=3)

De bedreigde Zomertaling had drie territoria in het gebied. Gef profiteerd zal zijn van het natte voorjaar, met wat meer plekken met ondiep water (plas-dras situaties). Waarnemingen hadden vooral plaats van eind maart tot begin mei. Pullen werden van de Zomertaling niet gezien.

Porseleinhoen (n=4)

Het zeldzame Porseleinhoen, gehoord in de tweede week van mei zowel na het invallen van de schemer als 's morgens vroeg, had voor het tweede achtereenvolgende jaar territoria in het gebied. De natte lente, en de vele gebiedsdelen met ondiep water, zullen voor de soort aantrekkelijk zijn geweest. Bijzonder was de waarneming van jongen in juli resp. augustus.

Blauwborst (n=7)

Het aantal territoria van de Blauwborst is plots weer gestegen sinds het dieptepunt in 2023. De reden van dit dieptepunt in 2023 is niet duidelijk.

Rietzanger (n=11)

Het aantal territoria van de Rietzanger bedroeg in eerdere jaren een of twee, maar in 2023 was sprake van acht territoria, en in 2024 waren het er zelfs elf. De Rietzanger heeft inmiddels in de zuidelijke Binnenveldse Hooilanden een dichtheid bereikt, die in de buurt komt van die in laagveenmoerassen van West-Nederland (Sovon-rapport 22/05). De reden van de sterke toename de laatste jaren juist in ons gebied is niet duidelijk. Voorkeurs habitat is de combinatie van jong en overjarig riet met een dichte, deels hoog opschietende kruidlaag. Van dat laatste was dit jaar door de langdurige en intensieve regenval wel sprake.

Snor (n=3)

De kwetsbare Snor broedde in 2024 voor het eerst in het onderzochte gebied. Deze soort houdt van vochtige tot natte, structuurrijke rietvegetaties. De landelijke trend van de Snor is (sterk) stijgend, en deze vertoont overeenkomsten met de regenval in de overwinteringsgebieden (Sovon, soortbeschrijving). In laagveenmoerassen kunnen wel tientallen Snorren per 100 hectare aanwezig zijn. Het is af te wachten hoe het hier zal gaan.

Bosrietzanger (n=21)

De Bosrietzanger met diens kenmerkende zang werd waargenomen vanaf 8 mei tot eind juni. De territoria bevonden zich met name langs de Grift/Kromme Eem, langs de Veenkampensloot en langs de Veensteeg. Het aantal territoria lijkt van jaar tot jaar nogal variabel, met een tot nu toe hoogste piek in 2024. De soort broedt in weelderige kruidrijke vegetatie, en deze is op de hoger gelegen delen van het gebied en langs de watergangen behoorlijk toegenomen. Er was sprake van een opvallende toename in het deel van de coöperatie.

Roodborsttapuit (n=2)

De Roodborsttapuit had evenals vorig jaar twee territoria in de omgeving van het huisje De Snip. Met name het na de herinrichting in 2019 vrijwel verdwijnen van de Roodborsttapuit, een soort van struweelbosjes (bramen, meidoorns) in open land, is opvallend. In 2015 waren er nog 7 paren van deze soort aanwezig, om vervolgens te verdwijnen. In 2022 werd weer een paar met jongen gezien, en in 2023 en 2024 al twee paar met jongen, beiden in de omgeving van huisje de Snip. Het terrein wordt, met de groter wordende meidoornstruiken aan de randen, aantrekkelijker voor deze soort.

Ringmus (n=1)

In en aan een nestkast aan huisje De Snip werd een Ringmus waargenomen met voedsel in de snavel.

3.4 Waarnemingen van niet-broedvogels

Twee keer werd een Kemphaan door de tellers gezien, maar niet in zulke grote hoeveelheden als in 2023. Een Bosruiter werd eenmaal gezien, en een groep van zes Groenpootruiters medio april. In april een tweetal Kleine mantelmeeuwen en driemaal een Visdief. Het hele broedseizoen bezochten Aalscholvers, Blauwe reigers, Grote zilverreigers en Ooievaars het gebied en enkele keren een Lepelaar. Van de roofvogels werd een Bruine kiekendief een zestal keren waargenomen. Verder eenmaal een Boomvalk, een Slechtvalk, een Sperwer, en een Torenavalk twee keer. Op waarneming.nl zijn nog meer bijzonderheden vermeld: eind maart trokken de aanwezigheid van een Steppekievit en een Poelruiter veel bekijks. Een jagende Steppekiekendief werd gezien, evenals twee Witwangsterns. Eind mei werd een tijdlang het Kleinst waterhoen gehoord. Deze soort had vrijwel zeker minimaal één territorium in de Bennekomse Meent (waarneming.nl). Verder verbleef een tijdje een Zwarte ooievaar in het gebied eind juni, en werd eveneens de Steenuil waargenomen bij het huisje de Snip. Begin juli werden er foeragerende Kleine zilverreigers gezien, evenals enkele Witgatjes.

4 Literatuur

Naast de in de tekst genoemde publicaties is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Boele A, Bruggen J van, Goffin B, Kavelaars M, Kleyheeg E, Koffijberg K, Schoppers J, Turnhout C van, Vergeer JW & D Jansen. 2022. Broedvogels in Nederland in 2020. Sovon rapport 2022/05. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Boele A, Vergeer JW, Bruggen J van, Goffin B, Koffijberg K, Oostveen C van, Schoppers J & D Jansen. 2024. Broedvogels in Nederland in 2023. Sovon-rapport 2024/40. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Oosterveld EB & NM Minnema. 2011. Tien Gouden regels tegen Pitrus in weidevogelreservaten. A&W-rapport 1635. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Roodbergen M, Kleyheeg E, Alefs P & W Teunissen. 2019. Effecten van ganzen op weidevogels in Zuid-Holland. Sovon-rapport 2019/35. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Soortbeschrijving Engelse kwikstaart website Sovon <https://stats.sovon.nl/stats/soort/10172>, geraadpleegd 30-09-2024
- Soortbeschrijving Kwartelkoning website Sovon. <https://stats/sovon.nl/stats/sovon/soort/4210>, geraadpleegd 30-09-2024
- Soortbeschrijving Graspieper website Sovon. <https://stats.sovon.nl/stats/sovon/soort/10110>, geraadpleegd 30-09-2024
- Soortbeschrijving Slobeend website Sovon. <https://stats.sovon.nl/stats/sovon/soort/1949>, geraadpleegd 30-09-2024
- Soortbeschrijving Rietzanger website Sovon. <https://stats.sovon.nl/stats/sovon/soort/12430>, geraadpleegd 30-09-2024
- Soortbeschrijving Snor website Sovon. <https://stats.sovon.nl/stats/sovon/soort/12380>, geraadpleegd 30-09-2024
- Soortbeschrijving Bosrietzanger website Sovon. <https://stats.sovon.nl/stats/sovon/soort/12500>, geraadpleegd 30-09-2024
- Soortbeschrijving Porseleinhoen website Sovon. <https://stats.sovon.nl/stats/sovon/soort/4080>, geraadpleegd 30-09-2024
- Slaterus R, Majoor F & A van Kleunen. 2021. Weidevogelinventarisaties in de provincie Utrecht in 2021. Sovon-rapport 2021/69. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
- 2024 was een bijzonder weidevogelseizoen. Weidevogelbescherming Lopik. <https://www.weidevogelbescherminglopik.nl/2024-was-een-bijzonder-weidevogelseizoen/>, geraadpleegd 30-09-2024
- Hüsken R. 28-06-2024. Moeilijk weidevogelseizoen in Groningen. <https://www.veldpost.nl/artikel/1049194-moeilijk-weidevogelseizoen-in-groningen-dit-zijn-de-oorzaken/>, geraadpleegd 30-09-2024
- Vergeer JW, Boele A, Bruggen J van & C van Turnhout. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Weeronline. Recordzachte lente was de op één na natste. <https://www.weeronline.nl/nieuws/weeroverzichten-2024-lente>
- Weidevogels Midden-Delfland 2024. Vogelwerkgroep en Agrarisch collectief Midden-Delfland. <https://www.vockestaert.nl/wp-content/uploads/2024/09/webversie-leaflet.pdf>, geraadpleegd 30-09-2024

Bijlage 1. Tellers VWG Wageningen en VWG Ede

Van de VWG Wageningen hebben geteld:

Erik Simons
Eric Minke
Hugo Langezaal
Nika van den Meiracker
Stefan Slings

Van de VWG Ede hebben de volgende tellers meegedaan:

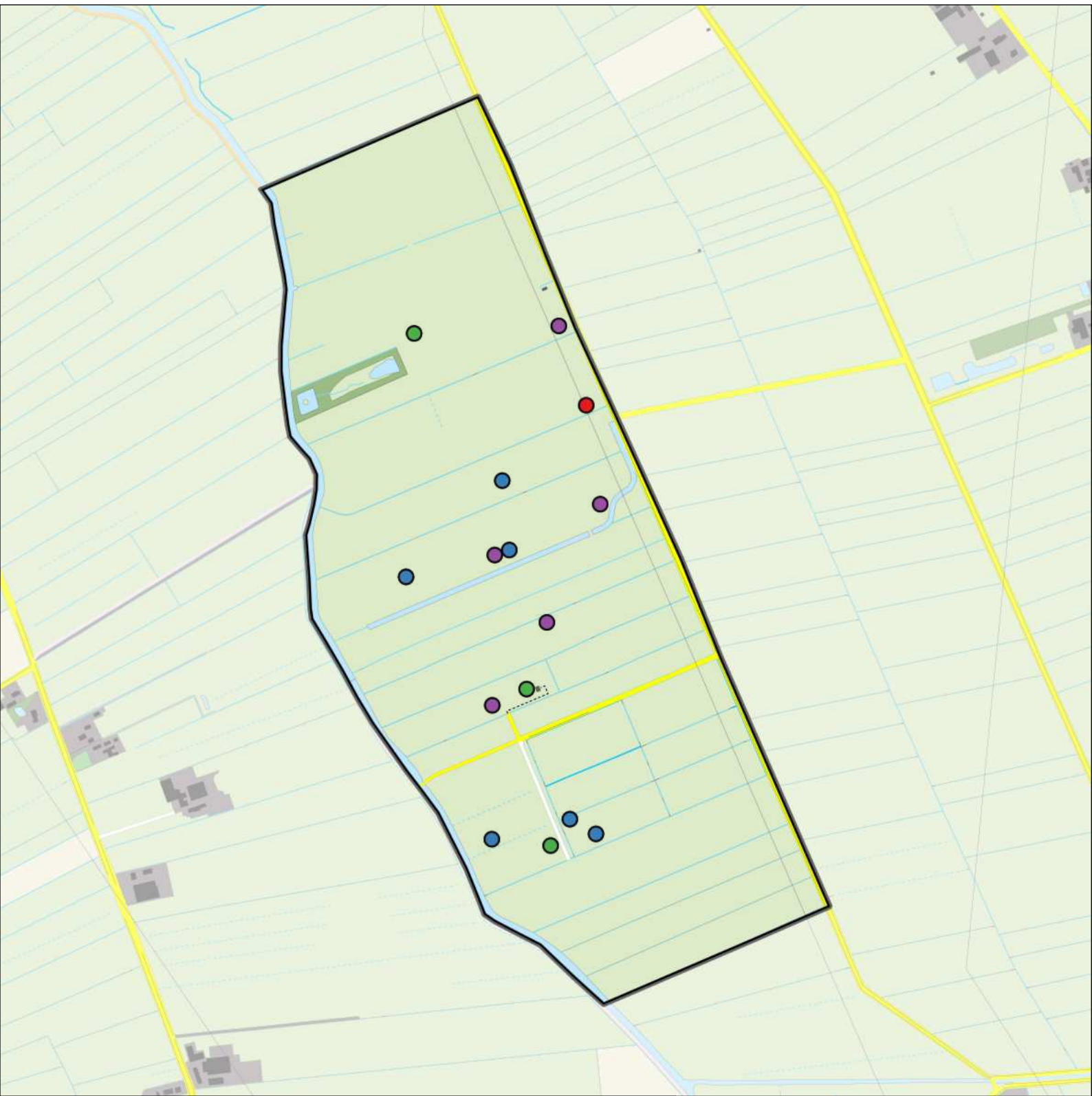
Ineke van Dis
Petra Harder
Gert van der Meer
Hans Spits
Hans Nijssen
Hetty van der Stoep
Eénmaal telden mee Anouk Hoedeman, Gerda Oppedijk, Marije Smits en Leen Walraven

Thomas Kroon gaf in juli en augustus waarnemingen van het porseleinhoen met jongen door.

Bijlage 2: Verspreidingskaarten (Bron: Sovon Avimap)

Weidevogels groep 1 15 territoria

Legenda:

- Scholekster
- Grutto
- Wulp
- Tureluur
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

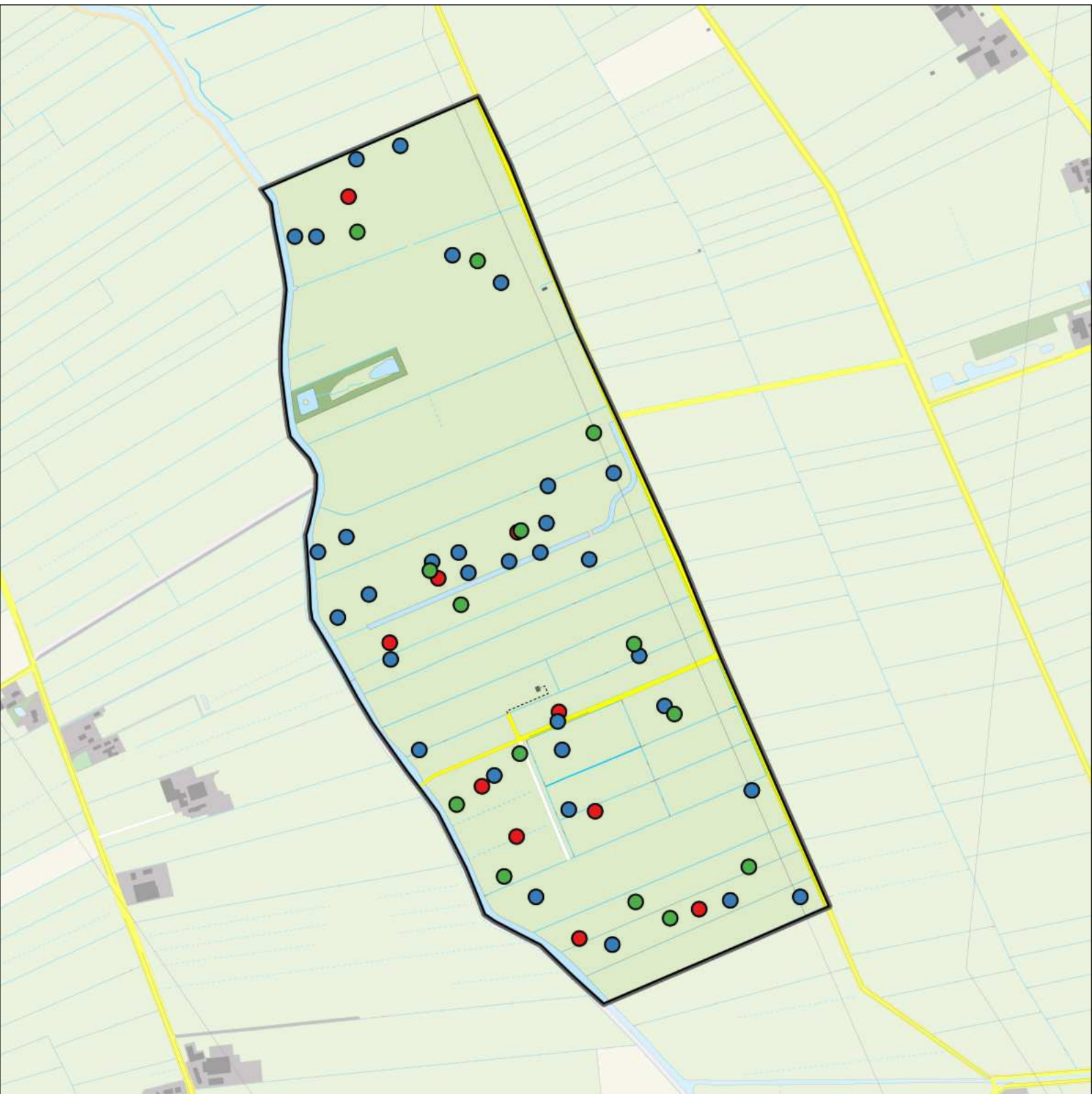
7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

Weidevogels groep 2 56 territoria

Legenda:

- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

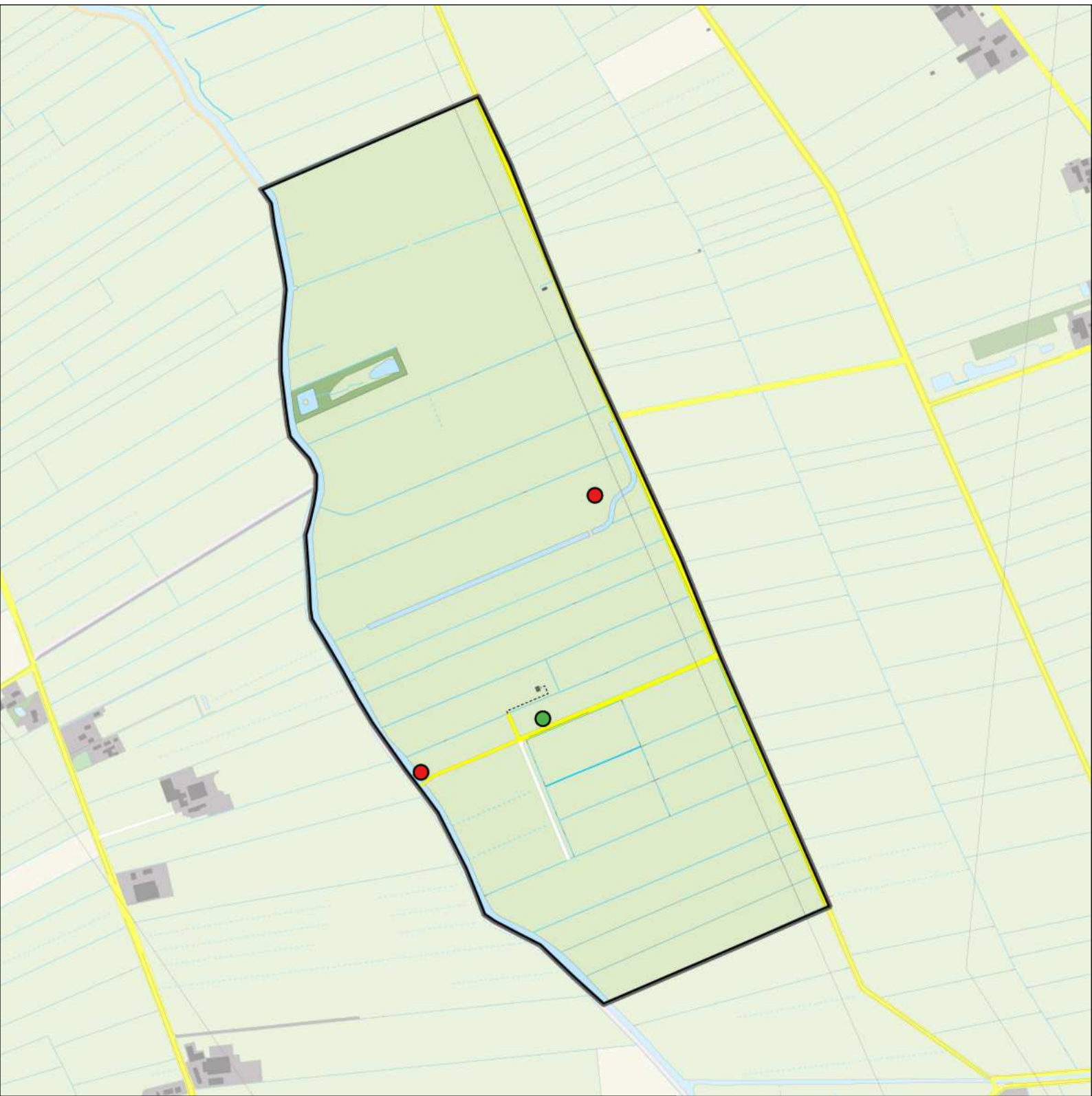
7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

Weidevogels groep 3 3 territoria

Legenda:

- Kwartel
- Kwartelkoning
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

Kievit 22 territoria

Legenda:

- Kievit
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

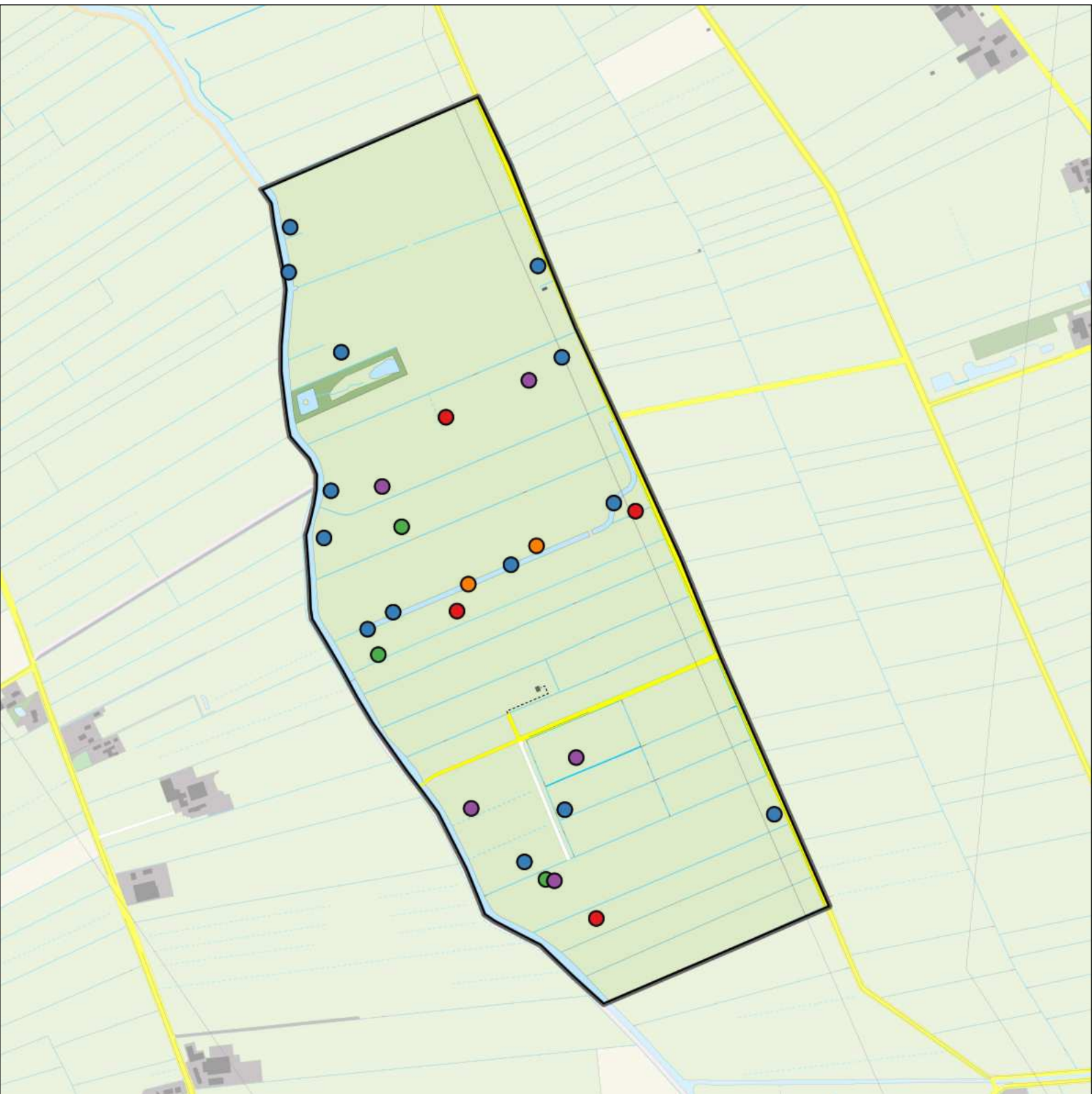
7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

Eenden 28 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Wilde Eend
- Zomertaling
- Slobeend
- Kuifeend
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

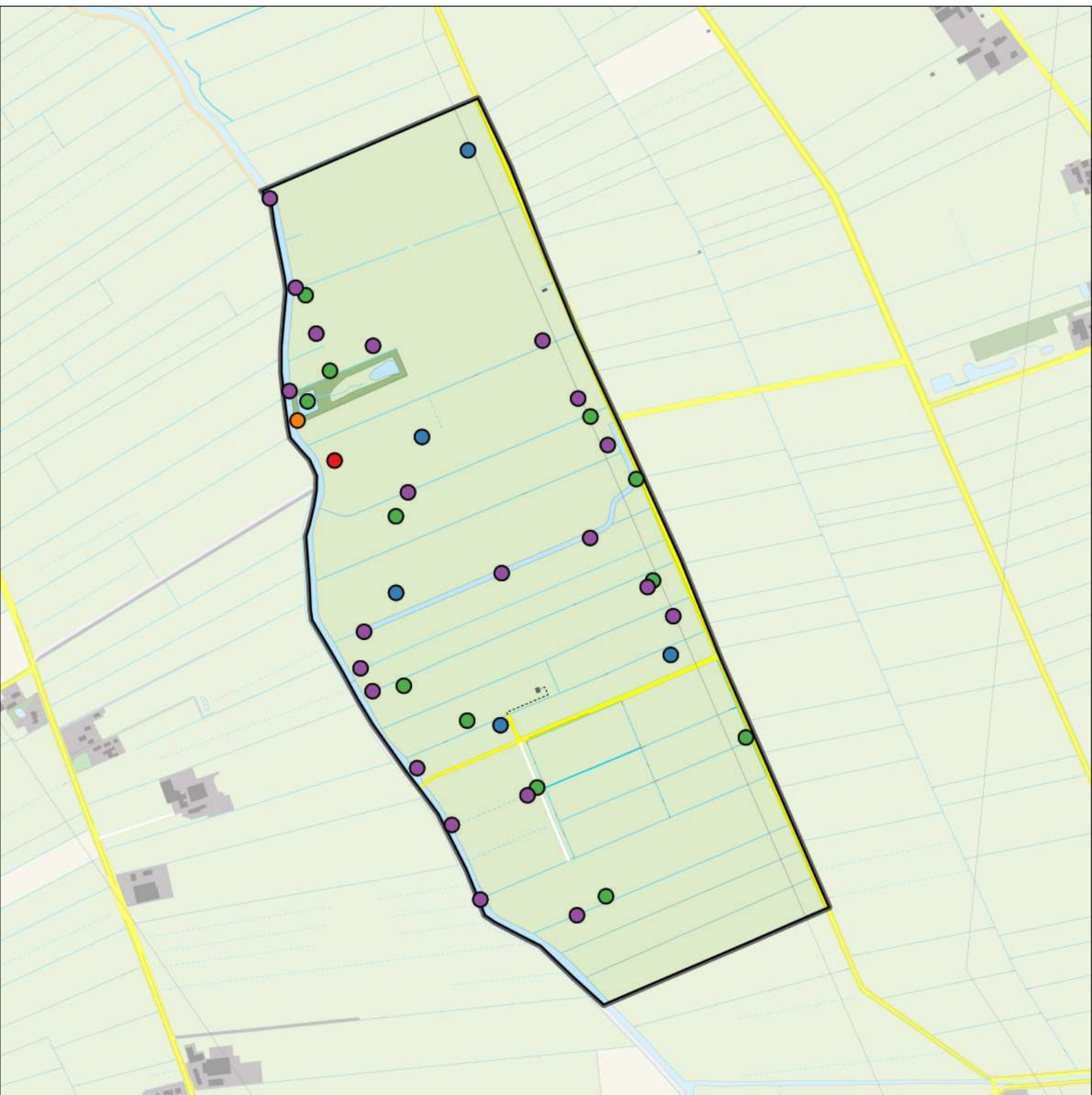
7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

Watervogels groep 2 40 territoria

Legenda:

- Waterral
- Porseleinhoen
- Waterhoen
- Meerkoet
- Ijsvogel
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

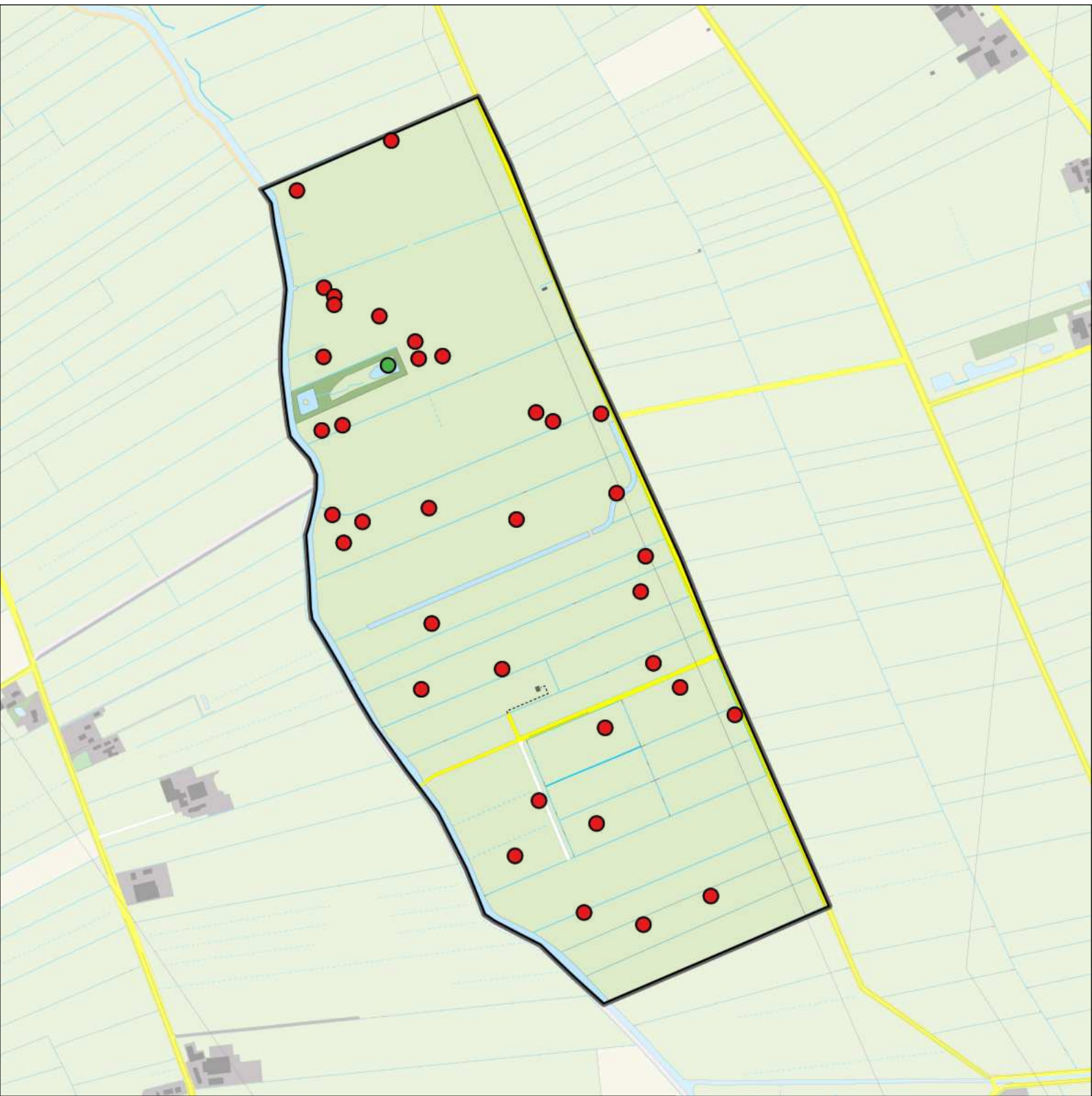
7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

Ganzen 37 territoria

Legenda:

- Grauwe Gans
- Nijlgans
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

7504 Binnenveld-West Wageningen

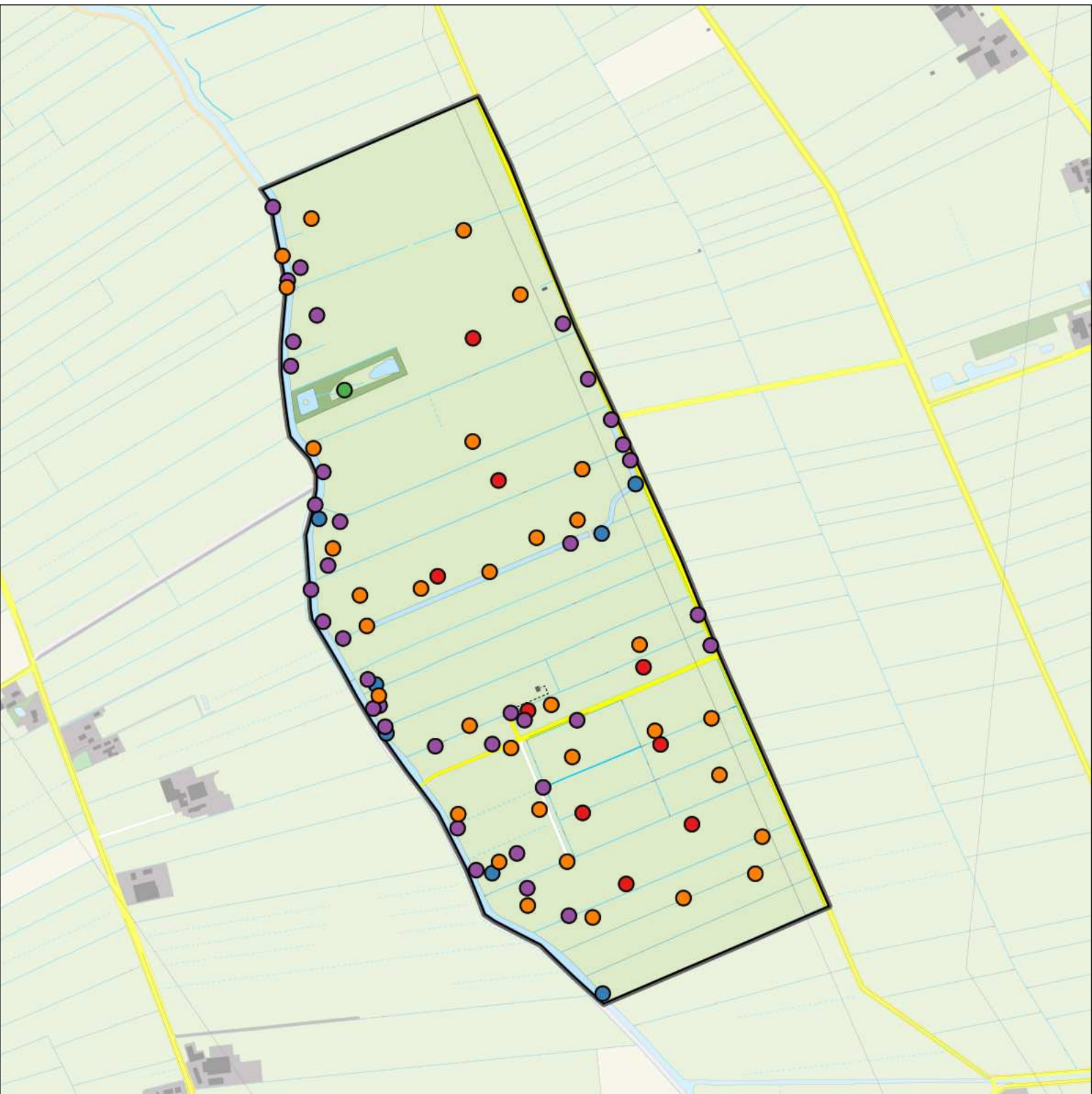
Sovon

0 0.3 0.6 km

Rietvogels 186 territoria

Legenda:

- Watersnip
- Blauwborst
- Cetti's Zanger
- Kleine Karekiet
- Rietgors
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

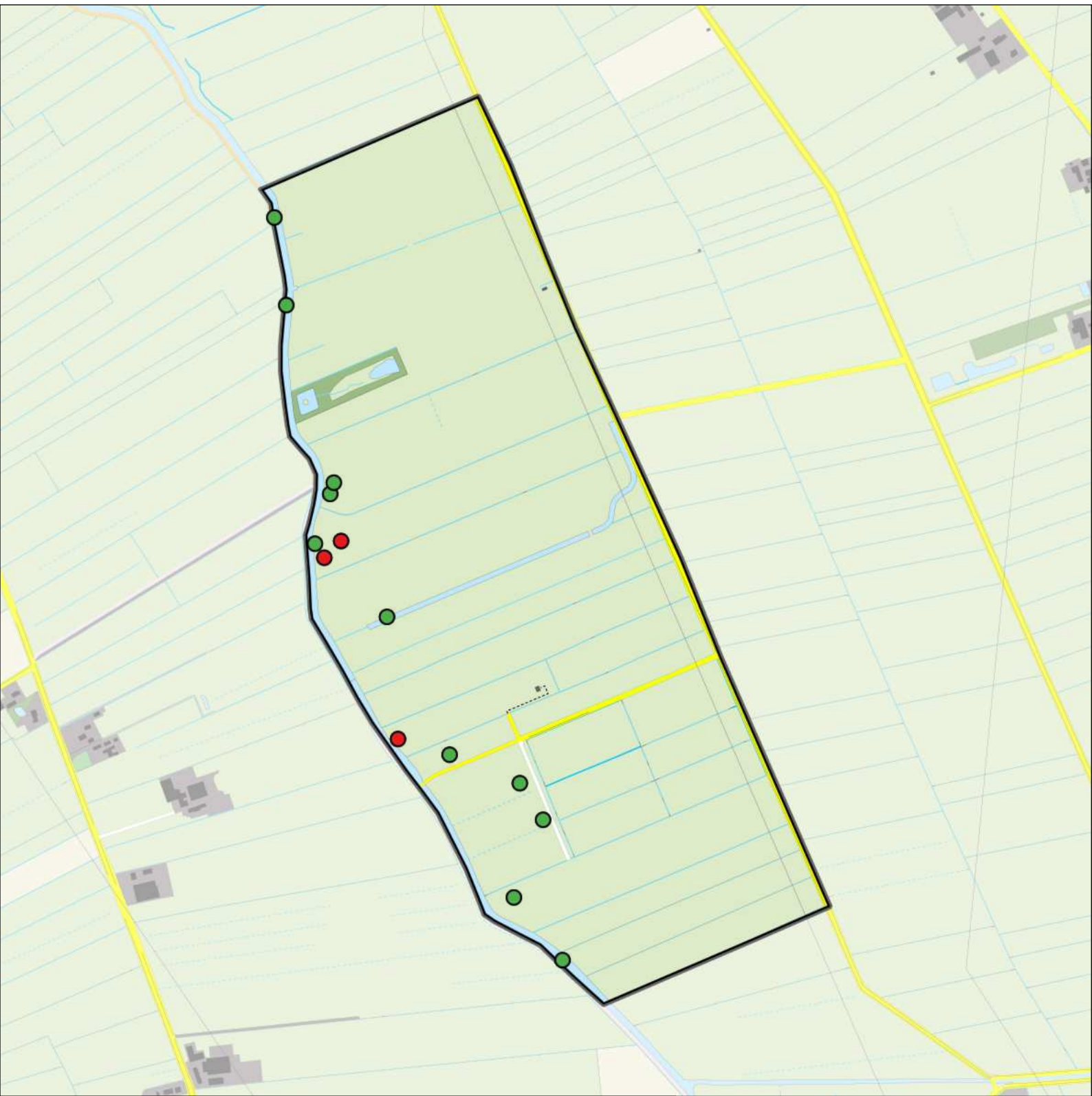
7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

Rietvogels 2 14 territoria

Legenda:

- Snor
- Rietzanger
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

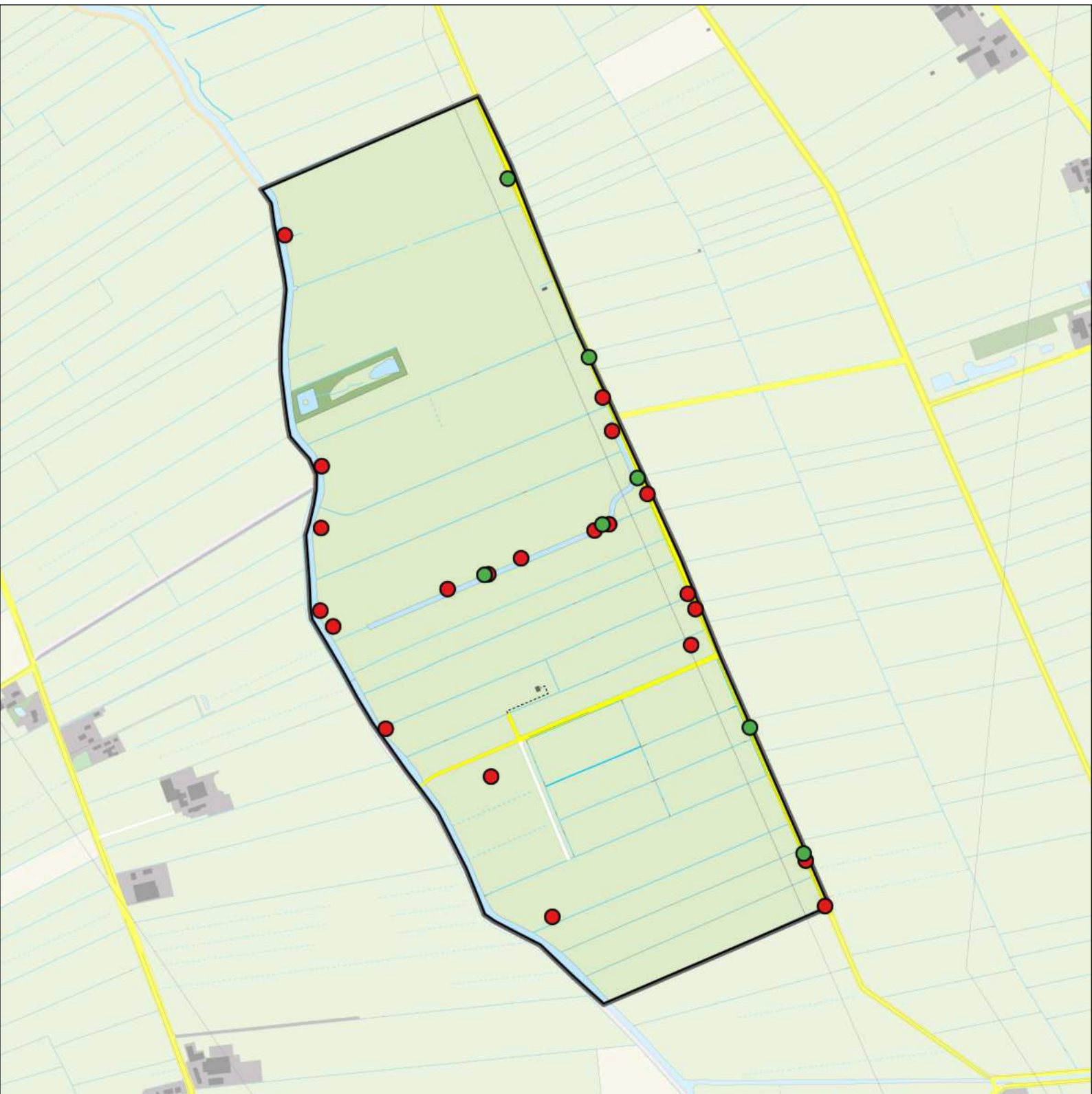
7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

Struweel en riet 28 territoria

Legenda:

- Bosrietzanger
- Grasmus
- Telgebied

Periode:

2024

Telgebied:

7504 Binnenveld-West Wageningen

Sovon

0 0.3 0.6 km

